

*Халед Махмуд Салута**

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-СИРІЙСЬКОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Сирія належить до числа найбільших торговельних партнерів України серед країн Близького Сходу. Незважаючи на негативний вплив світової економічної кризи сталий розвиток торговельно-економічного співробітництва України з Сирією упродовж останніх років свідчить про наявність об'єктивних чинників, які визначають перспективність українсько-сирійського економічного партнерства.

Перспективи українсько-сирійського ТЕС визначаються відносною ємністю внутрішнього сирійського ринку, високими темпами (2,13% на рік) зростання населення країни, яке наразі складає близько 21 млн. чоловік, інтегрованістю Сирії до регіональних ринків та економічних процесів. Через певну політичну ізольованість та історичні умови формування промислового сектору Сирія належить до числа країн близькосхідного регіону, де існують можливості та умови для нарощування вітчизняного високотехнологічного та наукоємного експорту.

Аналіз поточних даних двосторонньої торгівлі свідчить про те, що торговельно-економічні відносини, зважаючи на позитивну динаміку їх розвитку в умовах політичної та соціально-економічної кризи в Сирії, набули сталого характеру та з урахуванням об'ємів українського експорту потребують уважного ставлення в контексті забезпечення національних інтересів України на цьому ринку та регіоні Близького Сходу в цілому.

Починаючи з 2000 р. включно до 2008 р. спостерігалось щорічне зростання двостороннього товарообігу між Україною та Сирією.

Задля об'єктивної оцінки реальних об'ємів торговельного співробітництва, а відповідно ємності сирійського ринку, необхідно враховувати різницю українських та сирійських статистичних даних. Дані Державної Служби Статистики України (ДССУ) та Центрального бюро статистики Сирії (ЦБСС) мають суттєву відмінність через те, що в Україні експортні товарні операції враховуються митною статистикою за країною призначення товарів, натомість товарний імпорт в Сирії — за країною походження товарів.

За даними ДССУ у 2008 р. вітчизняний товарний експорт до Сирії досяг свого максимуму і склав 1,037 млрд. дол. США з позитивним для України сальдо у 929,4 млн. дол. США. За даними ЦБСС український товарний експорт склав 1,761 млрд. дол. США, при цьому його частка у загальному сирійському імпорті склала 9,79 % (третє місце після РФ та Китаю).

У 2009-2010 рр. українсько-сирійський товарообіг знизився з огляду на вплив світової фінансово-економічної кризи.

За даними ДССУ у 2009 р. вітчизняний товарний експорт до Сирії склав 753,286 млн. дол. США з позитивніш для України сальдо у 737,677 млн. дол. США. Водночас за сирійськими даними експорт українських товарів до САР склав 1,6 млрд. дол. США (10,5 %

* аспірант кафедри міжнародного бізнесу Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник – д.е.н, професор Вергун В.А

від загального товарного імпорту) та став найбільшим серед інших країн - торговельних партнерів Сирії.

У 2010 р. за даними ДССУ український експорт склав 646,816 млн. дол. США (- 14,14 %), а імпорт з Сирії— 44,569 млн. дол. США. За даними Міністерства економіки та торгівлі САР, обсяг українського товарного експорту до Сирії лише за 8 місяців 2010 р. склав близько 754,4млн. дол. США.

За даними ДСС України у поточному 2011 році за період січень — серпень експорт українських товарів до Сирії склав 590,54 млн. дол. США (152,9 % у порівнянні з аналогічним періодом 2010 р.), імпорт — 33,435 млн. дол. США (111,5%). Позитивне сальдо торговельного балансу становить 557,105 млн. дол. США .

Таким чином, український експорт до Сирії в останні три роки (2008 - 2010 роки) за даними ДСС України склав близько 2600 млн. дол. США. Проте більш об'єктивними у даному контексті є інформація сирійської митниці, статистика якої ґрунтується на даних про країну походження товарів. За сирійськими даними, у згаданий вище трирічний період до Сирії надійшло товарів українського походження на загальну суму 4652 млн. дол. США, що переконливо свідчить про важливість сирійського ринку для України та необхідності здійснення адекватних заходів захисту вітчизняних економічних інтересів на сирійському ринку.

Економічні відносини є визначальними у стосунках між обома країнами. Домінуюче значення економічної складової у двосторонніх стосунках з Сирією зафіксовано результатами останніх двосторонніх заходів найвищого та високого рівнів, відповідними дорученнями Президента України та КМУ щодо шляхів подальшої активізації двосторонніх економічних стосунків, збільшення обсягів товарообігу та диверсифікації товарної номенклатури двосторонньої торгівлі, інвестиційного та науково-технічного співробітництва.

Відтак, збереження досягнутого рівня та розвиток економічних стосунків належить до числа пріоритетних завдань на сирійському треку зовнішньої політики України. Зважаючи на це актуальною за нинішніх кризових умов в Сирії є активізація зусиль України з широкого кола питань, покликаних стабілізувати внутрішнє становище.

Подальший розвиток нестабільності та загострення безпекової ситуації в Сирії має ризики переростання в економічний колапс, політичну та територіальну дезінтеграцію країни, та відповідно втрати для України вельми важливого економічного партнера.

У цьому зв'язку доцільно враховувати, що політика економічних санкцій, яка системно застосовується Заходом проти влади Президента Б.Ассада, перш за все, наносить шкоду власне народу Сирії, погіршує соціально-економічне становище більшості населення країни.

З урахуванням ситуації нестабільності, що наразі складається в Сирії, до числа стримуючих факторів розвитку двостороннього економічного співробітництва доцільно віднести наступні:

- триваючий кризовий стан внутрішньополітичної та соціально-економічної ситуації в Сирії, який посилюється економічними санкціями.

- відчутне скорочення в країні ділової активності, рівня споживання, та відповідно зменшення об'ємів сирійського імпорту.

- відтік в країні інвестиційних ресурсів, призупинення інвестиційної діяльності, перегляд урядом САР переліку інвестиційних проектів та відтермінування їх реалізації в рамках планів на 11-у П'ятирічку (2011-2015 рр.).

Позиція України, яка традиційно вважається дружньою країною по відношенню до

Сирії, таким чином, має враховувати чутливі інтереси САР та, перш за все, має бути орієнтована на підтримку курсу реалізації в країні політичних та економічних реформ.

Зважаючи на масштаби сирійської економіки рішуча підтримка, яка наразі демонструється Сирії з боку Росії, Китаю, інших країн БРІКС, Ірану, Пакистану та більшості країн Африки, при всій складності становища буде вагомим фактором нейтралізації потужного економічного тиску СС та США. Відповідно ніша сирійського ринку, яка до цього часу впевнено належала Україні, буде втрачена.

Одним із перспективних напрямків інтенсифікації двостороннього торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва між Україною та Сирією є підписання угоди про зону вільної торгівлі щодо якої наразі ведуться переговори.

Наразі сторонами практично узгодженим весь пакет документів по цій угоді, але поки ще не прийнято остаточного рішення щодо термінів її підписання поки що прийнято.

Угода про ЗВТ має виключно прагматичні економічні цілі, як для України так і для Сирії, політичний підтекст підписання цієї Угоди відсутній.

Зважаючи на необхідність підтримання діалогу та пошуку перспективних напрямків двостороннього співробітництва, які мають враховувати реалії поточної ситуації в Сирії та навколо неї. У даний час опрацьовується можливість візиту до України міністра економіки та торгівлі САР М.Шаара, який висловлює до цього особисту зацікавленість.

У ході візиту до України М.Шаар планує обговорити з українською стороною перспективи укладання Угоди про ЗВТ, підписати міжурядову угоду про постачання окремих, видів сільськогосподарської продукції.

Крім цього, сирійська сторона розраховує на обговорення питання про застосування у двосторонній торгівлі бартерних (клірингових) взаєморозрахунків, зокрема, в частині постачання українських зернових до Сирії в обмін на сирійську нафту або іншу ліквідну продукцію, наприклад, фосфати. Об'єми закупівлі Сирією зернових оцінюються у поточному році близько 2 млн. тонн.

Застосовані США та ЄС економічні санкції створюють перешкоди фінансовим установам Сирії у здійсненні трансакцій в Євро та дол. США по зовнішньоекономічним операціям. У цьому зв'язку Центральний банк Сирії, зокрема, планує використовувати у зовнішніх операціях російський рубль. В рамках міжурядової російсько-сирійської комісії, яка нещодавно відбулася у Москві, були проведені переговори з провідними російськими банками, які висловили свою готовність до співпраці у цьому напрямку.

У цьому зв'язку сирійська сторона планує обговорити з українськими партнерами можливість використання російського рубля та російських банківських установ у взаєморозрахунках.

З метою забезпечення економічних інтересів України в Сирії та регіоні Близького Сходу доцільною є реалізація наступних заходів:

- Зважаючи на поточний кризовий стан ситуації в Сирії першочерговим у даному контексті є утримання у середньостроковій перспективі досягнутих об'ємів українського товарного експорту на сирійський ринок.
- Підтримання регулярних стосунків на високому політичному рівні, ефективне використання механізмів Міжурядової українсько-сирійської комісії (МУСК), реалізація раніше досягнутих домовленостей, сприяння і візитам сирійських урядових делегацій матимуть вирішального значення для зміцнення економічної присутності України в Сирії.
- Доцільним є опрацювання питань про постачання української продукції та участі у проєктах в Сирії на підставі застосування бартерних схем та використання російського рубля у взаєморозрахунках, що наразі є актуальним для сирійської сторони.
- Підписання Угоди про створення зони вільної торгівлі між Україною та САР, якій

сирійська сторона надає особливого значення в контексті розвитку відносин з Україною, окрім суто економічних чинників зменшення бар'єрів у двосторонній торгівлі надасть належний політичний імпульс розвитку двосторонніх стосунків.